

Χαράλαμπος Χ. Σπυρίδης

Καθηγητής Μουσικής Ακουστικής, Πληροφορικής
Διευθυντής Εργαστηρίου Μουσικής Ακουστικής Τεχνολογίας
Διευθυντής Τομέως Τεχνολογίας Ήχου, Μουσικοπαιδαγωγικής & Βυζαντινής Μουσικολογίας
Τμήμα Μουσικών Σπουδών - Φιλοσοφική Σχολή
Εθνικόν & Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Αθηνών
hspyridis@music.uoa.gr

«Οὐ ξυνίασι ὄκως διαφερόμενον ἐωυτῶ ὁμολογέει
παλίντροπος ἄρμονίη ὄκωσπερ τόξου καὶ λύρης»

Ηράκλειτος, *Αποσπάσματα*, Απόσπασμα 51, 2-4.

Περίληψις: Εξ αρχαιοτάτων χρόνων η γνώσις ἦτο ἀπόκρυφος καὶ, κατὰ τὴν ρήσιν «οὐ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι ρητὰ», δὲν ἀπεκαλύπτετο εἰς τοὺς κοινούς θνητούς. Μερικοὶ «των παλαιῶν» Ἑλλήνων φιλοσόφων, τραγικῶν ἢ ποιητῶν εἰδίδασκον δι' ἀλληγοριῶν, «μύθῳ φιλοσοφοῦντες» κατὰ Πλάτωνα, κάποιες ἀπόκρυφες διδασκαλίαι κεκαλυμμένες δι' ἐνὸς ἀριστοτεχνικοῦ καὶ ἐνίοτε σκοτεινοῦ λεκτικοῦ ιδιώματος.

Μακάριοι οἱ ἐκ τῶν ἀναδιφούντων τὴν ἀρχαιοελληνικὴν Γραμματεῖαν δυνηθούν καὶ ἀποκωδικοποιήσουν ἔστω καὶ τμήματα τῶν ἀλληγορικῶν διδασκαλιῶν.

Εἰς τὸ Συνεδρίον μας ὡς Φυσικός ἐπέλεξα νὰ ομιλήσω περὶ τῶν ταλαντώσεων καὶ τῶν δυνάμεων τριβῆς. Ὡς μουσικός καὶ καθηγητής τῆς Μουσικῆς Ακουστικῆς εἰς τὸ Τμήμα Μουσικῶν Σπουδῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνῶν θὰ σας παρουσιάσω τὴν Φυσικὴν τῆς λειτουργίας τῶν ἐγγόρδων μουσικῶν ὀργάνων μετὰ τόξου (με δοξάρι). Ὡς μελετητής-ερευνητής τῆς ἀρχαιοελληνικῆς Φιλοσοφίας θὰ σας ἐκθέσω μίαν ἀγνωστον πτυχὴν τῆς δραστηριότητος τοῦ μεγίστου προσωκρατικοῦ φιλοσόφου, τοῦ Ηρακλείτου, τοῦ σκοτεινοῦ φιλοσόφου ἐξ Εφέσου, γιὰ τὸ ἔργον τοῦ οὐοίου ο Σωκράτης θαυμάζων εἶπεν «τα ολίγα που κατενόησα, μελετῶν τὸ ἔργον του, τα εθαύμασα ἄλλά καὶ τα ὅσα δὲν κατενόησα εἶναι ἐξ ἴσου θαυμαστά» ο δε Πλάτων (*Συμπόσιον*, 187α,

5-6) απορών και αμφισβητών διερωτάτο «τὸ ἔν γάρ φησι “διαφερόμενον αὐτὸ αὐτῷ συμφέρεσθαι,” “ὥσπερ ἁρμονίαν τόξου τε καὶ λύρας”».

Δια της εισηγήσεώς μου αυτής θα υποστηρίξω:

- την ύπαρξιν των εγχόρδων μουσικῶν οργάνων μετὰ τόξου τουλάχιστον κατά τον 6^{ον} π.Χ. αἰῶνα ἀντί της συγχρόνου ἀπόψεως ὅτι αὐτὰ ἐνεφανίσθησαν τον 8^{ον} ἢ τον 10^{ον} μ.Χ. αἰῶνα. Τούτο σημαίνει ὅτι ἐπεκτείνω την χρησιμοποίησιν αὐτῶν τῶν οργάνων εἰς βάθος χρόνου 1200-1400 ἐτῶν και αὐτό ἀποτελεῖ λίαν σημαντικόν εὐρημα για την Μουσικολογίαν!
- την υλοποίησιν μελέτης περὶ του τρόπου της λειτουργίας των εγχόρδων μουσικῶν οργάνων μετὰ τόξου κατά τον 6^{ον} π.Χ. αἰῶνα ἀντί της συγχρόνου ἀπόψεως ὅτι αὐτή ἐπραγματοποιήθη κατά τον 20^{ον} μ.Χ. αἰῶνα. Δια της συγκεκριμένης προτάσεώς μου υποστηρίξω την ἔκτοτε διεξαγομένην ουσιαστικὴν πειραματικὴν μελέτην ἀκουστικῶν φαινομένων ὑπὸ των φιλοσόφων (Πυθαγόρας, Ἡράκλειτος, Ἀρχύτας, Ἴππασος, Πλάτων κ.α.).

Δια του λόγου μου το ἀληθές θα παρουσιάσω ἀρχαιολογικόν τεκμήριον, τον βιολιστὴν των Ἀβδήρων της Θράκης, του 3^{ου} π.Χ. αἰῶνος, ἐκτιθέμενον εἰς το Ἀρχαιολογικόν Μουσεῖον Καβάλλας (ἀρ. εὐρ. Ε 193).

Ἐν κατακλιῆδι θα προτείνω ὡς Ἐνωσις Ἑλλήνων Φυσικῶν να ἀνακηρύξωμεν τον Ἡράκλειτον ὡς πατέραν της Φυσικῆς των εγχόρδων μουσικῶν οργάνων μετὰ τόξου.